

Enerika BIJAČ

RAZVLAČIM zavjese. Razdanjujem između stijena stamenih. Prah i pepeo tražim. Okolo mene aroma smilja plavetnog, žuhke kadulje i trnine... Utihlih glasova. Prisnosti kao mjere trajanja sa svime što je ovdje ostavilo svoj trag.

Olovka klizi mislima. Na papiru duša se stapa u naslage. Sastavlja razbijeno u ponovni sjaj. U odbleske boje krvi.

Koliko topline među otvorenim koricama. Pune su uvale, ZAVALE, prisoji, osoji... Otapaju se prizori, ljušte se mrvice sa stola.

Sunčani žar planduje ispod čempresa i borova. Miris ulja škрто se odmara na razbijenom tanjuru iz spomenara.

Sparina drhti. Niz grane se sliježe. Okus meda i pelina. Na raspucanom guvnu zrno pšenice je znak.

Putokazi okrenuti. Prati ih bura dahom isušena govora. U črtami i rezami zgusnutoga do dana današnjega.

SPUŠTA se neuhvatljivo. Nečujno obuzima. Korak po korak, dio po dio. Zasjeni obrise svega vidljivoga. Postajući sivilo - izbriše horizont. Odsjaj minuloga. Sniva snove pravednika, u krugu što se okreće istanjen. Samo da ne pukne napetost paučine u struni harfe na golim koljenima. U dane što odlaze. Na pučini izgubljeni. Utopljeni u oku. I barka, i suza i dim.

Sakupljam slova u mraku. Slušam šum praha što lebdi oko mojih misli.

Umnost noći bdije nad ganućem. Skraćuje korake. Istanjuje krila. Oblake prizivlje i konop veže za sidro.

Nisam ja sidrište. Davno je vjetar počeošljao moje kose. Suncu sam darovala cipele, pa bosa hodam za njim svijetom. Od jutra do jutra.

JEDANPUT

"Samo jedanput."
Zvuk koji uznemirava
više od grmljavine
noćnog brzovlaka ili
urlanja šlepera
na zaobilaznici.
Na to mogu zaboraviti
kad se pokrijem
preko glave i odlučim
usnuti.
Mnogo je teže proći
kroz tišinu i njezino
smrvljeno stupovlje.
Uхватiti dlanovima
vlastiti dah
kao ledenu ružu
koju sam dobila na dar,
i spoznati da to
nije ništa osobno.
More dahće u meni,
ponekad je tigar,
ponekad krijesnica.

Voljela bih te
sresti
kad su ti prsti
poput valova;
poput žednih oblutaka
zaokruženo ti je
trajanje,
nigdje nema ruba,
ne zna se
gdje utječeš u vječnost,
a kojim dijelom
iz nje izlaziš,
ni gdje ćeš procvasti,
spokojan kao
ljiljan;
uvjeravaš me da si
bez želja,
za svoje postojanje
ne trebaš ribu ni kruh,
ni ulje za svoja zapešća
i moja htijenja
uvijek s tebe
kao s jegulje
skliznu.

Postoje knjige
iz kojih nikada
neće ponovo niknuti
hrastovi i breze.
Mogu mirno otići
kući
i sve zaboraviti:
jato raspomamljenih
riječi
nije me opeklo.
Ostalo je samo
zujanje pčela u košnicama
i propolis
koji stavljam na ranu
da brže
zacijeli.
Kiša neće padati
zbog tvoga odlučnog
glasa
ili plesa vrabaca
u rascvalu glogovu grmu:
ovdje su sada
učeni vračevi
koji poznaju izohipse
i izobare,
oni će propisati
koliko se jednosložnica
smije izgovoriti
o podne,
a koliko u sumrak.

VALJA NEŠTO REĆI

Valja reći nešto potpuno i snažno!
Oko kuća buče duhovi i sjene,
šume se rastežu, oblaci se pjene,
sve - naizgled važno - zapravo je lažno.

Na prostore pada svemirska hladnoća
i prašina što se iz maglica trusi,
materijom bruje demoni i dusi,
raskošni izazov otrovana voća.

Tko li može znati kada, kamo stiže
ona neman koju čekam od rođenja
i jesmo li sreći ili smrti bliže,

u svemiru što se besmisleno mijenja.
A riječi tek bruje i u prostor tonu,
oblici se napnu i nemoćno klonu.

U VRTOVE MOJIH DANA

Čudne biljke dospijevaju u vrtove mojih dana,
a na nebu - naslikani, gore ognji i oluje.
Sva se tijela povijaju i s brijega se ptica čuje,
prostranstvom se širi miris zemlje što je kišom prana.

Ovaj svijet je izvan mene, tražim boju svoga sluha.
U vrtlogu divljeg kruga oživljuju neke sjene.
Kotlinama, brijegom, poljem, voda se i zemlja pjene.
Sve je ovo tek predigra - bljesak razdražena duha.

Imamo li mi to pravo - uvijek znati što je bolje?
Shvaćamo li mi to stvarno - što je, gdje i kamo ide?
Naša tijela dugo trpe sve hirove lažne volje

i lutaju po poljani gdje se trave sunca stide.
Ovo neće biti dobro dok vode ne počnu cvasti,
dok srušene strane svijeta iznova ne počnu rasti.

KUCANJE NOĆI I DANA

Zaplovi u novi dan, malo srce,
Ne zatvaraj vrata pred lahorom
Što pokreće tvoja jedra, donosi svježi zrak.
I ne moraš stalno brinuti
Da valovi su visoki,
I možda će padati kiša.

Ali Onaj koji je saznao planinu i cvijet,
Brinut će i tad o tebi, koji brineš, jer ne znaš.
Zar bi volio da se tvoje more zove samo Sjećanje?
Ili Tiha osama, ili Monotonija?

Koračaj čvrsto, hrabro srce,
Po slanom ledu, sve do obala,
Ali nikad dalje od jedne tuge,
Vrha jednog vala zaleđenog suzama.
I učini sve što možeš da
Da se oslobodiš okova.

No nikad tako da povrijediš
Ritam trenutka,
Nikad tako da zaustaviš
Kucanje noći i dana,
I raskineš nježnu pređu snova.

Tamo kamo ideš stanuje Tajna,
Samo ona poznaje sva srca,
Pa i tvoje, kao dijete što je
Naučilo sva slova, i sad čita: "ŽIVOT".
Bog koji ti šapće otkucajima, i pticama.

NAVČI SE, SINEK

Navči se, sinek, jezike strane,
dobro ti dojde v životu, znaj!
Gde god govoril stranem jezikom,
al barem malo ti ftekni kaj.

Nišče ti ne bo nikaj zameril
i si ti bodo roko stisnoli,
a oni kaj bi zameriti šteli
veruj mi, ne bodo niti pisnoli.

Navči se, sinek, strane jezike,
al svoj kaj vu srcu nosi.
Navči se, sinek, strane jezike,
al od stranca nikaj ne prosí.

Dok negda dojdeš vu strani svet,
ti bodi gizdav kaj se znaš,
a svetu pokaži da je svejedno
najlepši navek jezik naš.

ČIČEK

Na selskomu potu
kraj grabe je zrasel,
skuštran i prašen
z slakom obrasel.

Ne mari ga niko.
Sam veter ga gladi.
Ko prejde kraj njega
još po njem i smradi.

Fijolice farbe
zabadav je zel,
nigdar ga ne niko
zapraf rad mel.

Sam' šmrkavec selski
ščerupa ga za se
kaj ga bu deklam
nahital vu lase.

Trucljivo, kuražno,
on glavu pak zdiže
i vsakog se prime
ko dojde mu bliže.

Ga ščiple i draple,
pod robu mu zajde.
De bole te srđi,
tam mesto si najde.

Dogo se močiš
kaj fkrej bi ga zel.
Kak da ga i'ko
bi onda rad mel?

O KAJ - KAVSKOM JEZIKU I RODU

KAJ, popevka je to naša i meni najmilejša,
 S kojom se rodiš, živiš i zaspiš.
 Zdavnja je tomu tak, od gda so se Leh, Čeh i Meh
 Vu svet razišli kak legenda veli,
 A naši poeti i pisci s kajom najlepše verše delajo;
 Od Tituša Brezovačkog i Drageca Domjanića,
 Miroslava Krleže i Frana Galovića.
 Kaj. Kaj, Kaj? O dragi naš kaj, grleni, mileni...
 A još ti je vehu milejše a srcu draže
 Dok ti to žensko grlo veli.
 Kaj od deklice i mlade snehice,
 Kaj od ženice i utješne mamice,
 Mali dragi kaj gde god bil, vu svetu čuti te je lepo.
 A posebno uz našu Bednju i Dravu
 Naš kaj nas navek prizivlje, popeva i budi.

O rodu našem si takaj često premisslavam
 Kak s kolena na koleno došli smo i mi,
 Ali vu grlu me nekaj stegne i srce zaboli
 Dok oko mi vidi hižico staro z obloki potrti
 Vratima rasprtim, a vnuri nikoga ni.
 Belog i črlenog šipka zamenil je drač
 A s komorice i zibeljke neje čuti več
 Dragi dečji smeh i za mamom plač.
 Z dimnjaka več zdavnja ve videti je dim
 Peč je zdena, a vu hiži kmica...
 O kak tožno i teško je to čuteti v sebi.
 Preveč dogo to zapisajo demografi
 Pod nazivom "demografska kmica".
 A pitam vas, naši mladi, kaj treba tak dale ostati?
 Za sigurno ne! Jer kaj i rod naš mora poživeti!

ZESTANEK

Snočka sem ne nikak mogla prepustiti
 i preveč sem jako štela biti tam.
 Rekli so da pak se si morajo ziti,
 da "Zestane" bode: I došel bo Fran.

A kak bode došel koj zdavnja je bil
 da ne morti se to zmišleno je samo?
 Al' najenpot z svoje pesme se je zvil
 i pak nam je rekel: "- ali - kaj mi znamo?!"

Trnci so najenpot prešli mi čez telo,
 ve sem tak sigurna da to neso senje:
 I tu z nami semi bil je večer celo,
 morti je tek - ovo - njegovo življenje?!

ZAVIČAJU

Meknite se soze, ne mutite pogleda
gda gledim lepote najdragšega kraja,
nek mi popevka zleti spram sonca,
k zvezdam mojega zavičaja.

Nek šumi Drava i zlatijo se polja
moje rodeče ravnice,
nek listajo gore, v zelenem gaju,
vu slobodi popevlejo ftice.

Nek grmijo strele vu kmični noči,
žareče zorje donašajo srečo,
po cvetju i travi, po sadju i krohi
ranešnje roso kak biser bleščejo.

Nek vsikot zvonijo popevke težaka
žolnatejo rok al vedroga lica,
nek za dobro naše drage domovine
jednako točejo vsa srca.

Meknite se soze da s pogledom bistrem
gledim lepote najdragšega kraja
i želem da na moje grade i sela
navek svetlijo zvezde zavičaja.

SVETKI VU STAREM KRAJU

Zimski se svetki približavajo.
Naši zdalka na pot se spravljajo,
s cugi i auti doma dohađajo,
vu starem kraju svojemi dragemi shađajo.

Sneg poprhava, belijo se steze i poti.
Nad jognjom se praščec peče i vrti,
na okinčanom boru kugle i lučice bleščijo,
štrukli i čurke z rohlof lepo dišijo.

Prva Novoletna noć se ščekuje.
Zvonijo popevke, poca se, zvon se čuje,
rodbina si čestita, kušuje, kupice spijajo,
za dogo življenje k Mladomu letu nazdravljajo.

Lepo je bilo doma svetke sprevoditi.
S togom se mora nazaj vu stranjski svet iti,
vu joći navirajo soze, vu grlu stišče i goti,
a sneg samo curi i smržnjeni dalki so poti.

NAPOVIJEDI

1. napovijed

Ispružih ruke
brijest zaboravljeni
ponavlja ljubav

Tražim svjetla titava
Dolazi miris
što lišće uspavljuje

Sad sam među krivim stablima
Hoću:
sitna kiša da lije
Nabujala prošlost moli
za mir vječni
u svim Mjestima.

2. napovijed

Rascvjetava se nebo
u njedrima mlakim
Trebam upamtiti:
otkud je došla
sadašnjost nova

Rascvjetava se sjena
na štakama kratkim
Trebam upamtiti:
otkud dolaze javna mjesta!

Znam da je istina
sve što donosi mrak
s umorom kamenim
Znam da je šutnja
sve što nas podsjeća
na NIŠTA!

3. napovijed

U svojoj zbunjenosti
ostavljam jedan osmijeh
da prođu godine
i vrijeme laži

4. napovijed

Toliko je vremena iza čovjeka
Sve je došlo u sumnju
I san strada i ljubav propada
između riječi i imetka!

Guste noći ispila samoća
Usta pepeljasta ljube postojanje
Oči okovane obrisima prostora
San nakvašen plavim bojama.

Pružam ruke da pukne san
Ustajem - a san se neće
s jutrom upoznati.
Idem sam
Mjesec preda mnom
To je snaga moja

Gazim sjenu nogama
sjenu moga života
tako suhu i malu
tako žednu i ranjivu

Idem sam
Ne mogu snagu oploditi
To je kamen svih nas

Moj korak slični na počinak
Slika Mjeseca bježi
To je krv moja
Idem sam
San škripi pusto i čisto
To je plamen moj.

Odnekud stiže znak sjene
što riječima nalikuju
Bježi vrijeme u dno zemlje
da dostigne osjetljivo sjeme.

Što je vrijeme ako ne kažem ime
Ako bez imena ode u zdravicu
gdje počinje prapočetak stijene?

SVOJEMU VARAŠU

Jedni te zovo Kóprivnica
drugi pak Koprívnic
a mene je sejedno
po seláčki
ili gracki
- v narodnjaku
il' v gazdínske mode -
ti si sakak isti,
po tomu te ne sode.

Od négda
žele i običaji
so se menjali,
saki čas je nešče
nekaj drugo
zmislil i štel.
Pono je toga bilo
a život je dale išel,
staro zel,
novo ti v zápuček del.
Kratki je ludski vek.
I mi koji ve jesmo
zutra nesmo
a ti boš i dale
staro spráčal
novo dočekával
i pri tomu vuz pot
dogovéčnost pretumbával.
I kak boš staréši
se boš vekši i lepši
a ne grdéši.
Eto,
kak sem rasla ja
još više si rasel ti
i ve te spram negda
ne za prepoznáti .

Lepotán si postal
široki i visoki
i okre tebe oblěčo
sákakvi snoboki.

Od malóče te se sečam
dragi moj stari varaš.
Jedne doge crne stezé
kaj vódila je na stánico,
káldrme vu podvožnjáku,
stare drevéne híže
vu nékakvem sokáku,
(Dragi Bog bil z nami,
nesem znala da je céntrum
i sokák to preštímáni,
a ta hiža gospočíjska víla
bogatunka
starínskoga stila)
prelépi dučánov
i hiž ókre parka,
velike cirkve,
zgrade z vurom,
asváta glátkoga kak steklo,
(za onda ga se zvon céntruma
neje zvléklo)
gósposdi pod suncobrani
kaj je sonce ne bi speklo.
I još pono toga
dalo bi se nabrojíti
al' ti nekaj drugo
očem prišépnoti.

Ne bi ti štela fárbati
da vu tebe sonce
nájlepše greje,
da so tvoji bregi

nájbole zeléni,
najplavéše nebo
kaj v tebe gledí
i tvoja dolína
kak ni jena
z lepótom rasprestrta.
(Ti razmeš ove reči
v njimi duša je raspřta.
al' ta je misel zvuna
z féringom zastrta).

Za se je isto
darežlívno sonce
i nebo, i zémra pod njim
i saki komádič zemlé
svoj del lepóte delí
i saki od nas
za svoj komádič
isto velí...

Zato,
o lepóte
pravo ístino ne znam,
ali več od zdávnja
nájdrakšo ístino
tvojéga ímena
vu sebe nósím
i tajno mu znam.

Koprivnica!

Dok jémpot spečeš
tijam do srca zažáriš.
Tu stáneš.
I ostaneš.